

KORUPCIJOS SAMPRATA, KORUPCIJOS PAPLITIMAS, KORUPCIJOS INDEKSO SUVOKIMAS, KORUPCIJOS MAŽINIMAS SVEIKATOS APSAUGOS SISTEMOJE

2023 METŲ GRUODIS

Parengė: vyriausioji slaugos administratorė, atsakinga už
korupcijos prevenciją ir kontrolę įstaigoje Jurgita Blažienė

KORUPCIJOS SAMPRATA

Korupcija – piktnaudžiavimas įgaliojimais siekiant naudos sau ar kitam asmeniui viešajame ar privačiame sektoriuje.

- ❖ **Smulkioji (arba buitinė) korupcija** – tai gyventojų mokamas neteisėtas atlygis žemesniojo rango valstybės tarnautojams, siekiant išvengti nuobaudos ar norint gauti viešąsias paslaugas, išvengiant biurokratinių procedūrų ar galimo sprendimų priėmimo vilkinimo. Didžiausios prielaidos pasireikšti smulkiajai korupcijai yra miestų ir rajonų savivaldybėse, ***sveikatos priežiūros įstaigose***, taip pat įstaigose ir institucijose, kurios įgaliotos vykdyti administracinę priežiūrą ir taikyti administracines nuobaudas (policijoje, Mokesčių inspekcijoje, muitinėje ir pan.).
- ❖ **Sisteminė (didžioji) korupcija** – atvejai, kai verslo subjektai kyšius moka vadovaujamas pareigas einantiems valstybės tarnautojams ar politikams, siekdami palankių sprendimų jų verslui priėmimo ar gauti valstybinių užsakymų.

SMULKIOJI KORUPCIJA SVEIKATOS APSAUGOS SISTEMOJE

(I)

Sveikatos priežiūros įstaigose yra didžiausios prielaidos pasireikšti smulkiajai (arba buitinei) korupcijai – tai gyventojų mokamas neteisėtas atlygis, norint gauti viešąsias paslaugas.

Smulkiajai korupcijai būdinga:

- ❖ Tokio pobūdžio korupcija apima platesnį žmonių ratą ir turi ypač neigiamą moralinį poveikį Lietuvos gyventojams.
- ❖ Su tokio tipo korupcija gyventojai susiduria kasdienėje aplinkoje, todėl nors ir vienkartinė neigiama jų patirtis sukuria įspūdį apie masiškai paplitusį ir visus valdžios lygius apimantį kyšininkavimą.
- ❖ Įsitikinimas, kad valdžia yra labai korumpuota, skatina piliečių nusivylimą šalies institucijomis, nepasitikėjimą politikais ir Vyriausybe, kartu sukuriamas įvaizdis, jog kyšio davimas yra geriausias ir greičiausias problemos sprendimo būdas.

Dėl minėtų priežasčių dalis korupcinių nusikaltimų įvykdoma pačių gyventojų iniciatyva.

SMULKIOJI KORUPCIJA SVEIKATOS APSAUGOS SISTEMOJE (II)

Korupcija sveikatos apsaugos sektoriuje gali pasireikšti įvairiomis formomis. Dažniausiai gydytojo-paciento santykiuose pasitaiko įvairios vertės dovanos ar gryniesi pinigai (vadinama „smulkioji korupcija“), tikintis paveikti sveikatos paslaugų teikimo eigą, ar „atsidėkojant“ po gydymo.

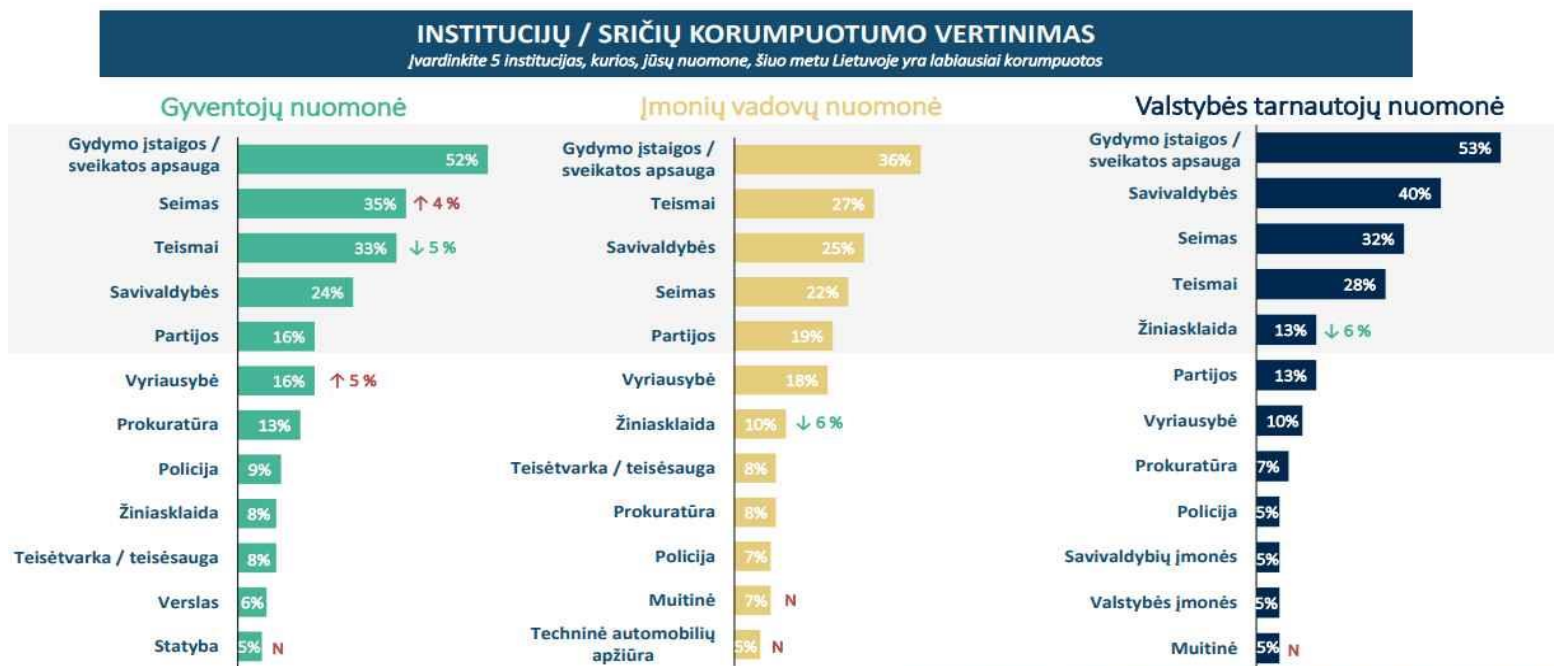
Nepaisant įsisenėjusių tradicijų ir visuomenėje nusistovėjusios nuomonės, bet koks neoficialus piniginis ar nepiniginis atsilyginimas gydytojui traktuojamas kaip kyšis, kurio ėmimas ir davimas traktuojamas kaip nusikalstama veikla.

KORUPCIJOS PAPLITIMAS

Gyventojų vertinimu korupcija yra 5-toje vietoje aktualiausių Lietuvos problemų. Sveikatos apsaugos sistema yra labiausiai paveikta korupcijos. Gyventojų korupcijos suvokimas atspindi ir tarptautiniame **korupcijos suvokimo indekse**, kuriame 2022 metais **Lietuva yra 33-oje vietoje**.

Korupcijos paplitimo institucijose vertinimas

Rodyklėmis žymimi statistinę paklaidą peržengiantys pokyčiai, lyginant su 2021 m.

KORUPCIJOS SUVOKIMO INDEKSAS

Anot „Transparency International“, **korupcijos suvokimo indeksas parodo, kiek šalyje suvokiama valstybės bei savivaldybių tarnautojų ir politikų korupcija, ir kaip įvairioms pasaulio valstybėms pavyksta kontroliuoti korupciją.**

Šis indeksas nustatomas remiantis verslo atstovų apklausomis ir kitais ekspertiniais tyrimais.

KSI įverčiai rikiuojasi šimto balų skalėje, kur 100 balų žymi labai skaidrią valstybę, 0 – labai korumpuotą. Ekspertai pabrėžia, kad vertinant korupcijos suvokimą konkrečioje šalyje reikia žiūrėti būtent į KSI balus, o ne į valstybių sąrašę užimamą vietą.

KORUPCIJOS SUVOKIMO INDEKSAS LIETUVOJE

Korupcijos suvokimo indekso (KSI) tyrime Lietuvai skirti 62 balai iš 100 galimų ir 33 vieta 180 šalių sąrašė. Lietuva užima 12 vietą tarp Europos Sąjungos (ES) valstybių. Lyginant su praėjusiais metais, Lietuvos KSI padidėjo 1 balu ir Lietuva pakilo 1 pozicija aukščiau vertinant tiek tarp ES, tiek tarp pasaulio šalių.

Lietuvos Korupcijos suvokimo indeksas 2022

Lietuva

62

ES
vidurkis

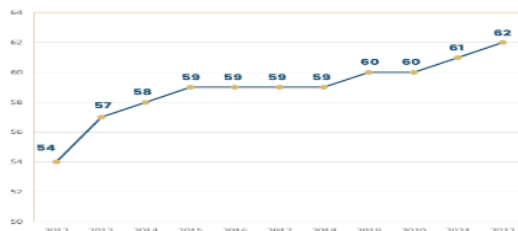
64

Pasaulio
vidurkis

43

KSI pokytis Lietuvoje

Lietuvos vieta tarp ES šalių

Lietuvos vieta tarp pasaulio šalių

33/180

KORUPCIJOS MAŽINIMAS SVEIKATOS APSAUGOS SISTEMOJE

Siekdama mažinti korupcijos apraiškas sveikatos sistemoje, Sveikatos apsaugos ministerija (SAM) parengė Šakinį korupcijos prevencijos sveikatos priežiūros sistemoje 2023–2028 m. veiksmų planą, kuriuo bus siekiama didinti visuomenės antikorupcinį sąmoningumą, užtikrinti efektyvią ir koordinuotą priežiūros funkciją, siekti, kad sveikatos priežiūros sistemos įstaigos ne tik formaliai įgyvendintų priskirtas korupcijos prevencijos priemones, bet pačios prisiimtų atsakomybę kovojant su korupcija.

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

ISAKYMAS

DĖL ŠAKINIO KORUPCIJOS PREVENCIJOS SVEIKATOS PRIEŽIŪROS SISTEMOJE 2023–2028 METŲ VEIKSMŲ PLANO PATVIRTINIMO

2023 m. d. Nr. V-
Vilnius

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 7 straipsnio 3 dalimi:

1. T v i r t i n u Šakinį korupcijos prevencijos sveikatos priežiūros sistemoje 2023–2028 metų veiksmų planą (pridedama).
2. R e k o m e n d u o j u savivaldybėms ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijai pavaldžioms asmens sveikatos priežiūros įstaigoms dalyvauti įgyvendinant Šakinį korupcijos prevencijos sveikatos priežiūros sistemoje 2023–2028 metų veiksmų planą.
3. P r i p a ž i s t u netekusiu galios Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2020 m. lapkričio 6 d. įsakymą Nr. V-2521 „Dėl Šakinės korupcijos prevencijos sveikatos priežiūros sistemoje 2020–2022 metų programos patvirtinimo“ su visais pakeitimais ir papildymais.
4. P a s i l i e k u įsakymo vykdymo kontrolę.

Sveikatos apsaugos ministras

Arūnas Dulkys

PRISTATYMUI NAUDOTA:

Europos komisijos, Specialiųjų tyrimų tarnybos, Sveikatos apsaugos ministerijos metodinė medžiaga, ataskaitos ir kita informacija.

AČIŲ UŽ DĖMESĮ

